

3.Івашенко А.П. Організація і методика обробки облікової інформації в умовах функціонування інформаційної технології // Вісник Львівської комерційної академії. Вип.16. Серія економічна. – Львів, 2004. – С.300-304.

4.Шквір В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. Інформаційні системи і технології в обліку: Практикум. – К.: Знання, 2006. – 429 с.

Получено 06.10.2009

УДК 332.83

О.Ю.АМОСОВ, д-р екон. наук

Харківський регіональний інститут

Національної академії державного управління при Президентові України

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

Розглядаються ринкові підходи до удосконалення сучасної тарифної політики та нові економічні механізми ціноутворення на підприємствах житлово-комунальної сфери.

Рассмотрены рыночные подходы по совершенствованию современной тарифной политики и новые рыночные механизмы ценообразования на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства.

Market approaches on perfection of modern tariff politics and new market mechanisms of pricing at the enterprises of housing and communal services are considered.

Ключові слова: житлово-комунальна сфера, тарифна політика, нові економічні механізми ціноутворення.

Проблема ціноутворення в житлово-комунальному секторі економіки є найбільш дискусійною темою. В законодавчих актах України [1-4], а також у ряді публікацій, зокрема у публікаціях Г.І.Онищука, О.В.Полоніна, В.П.Полуянова, М.В.Руля, Е.Е.Румянцева [5-8] та ін. з проблем удосконалення сучасної тарифної політики на підприємствах житлово-комунальної галузі висловлюється головна теза, що основною метою економічної реформи є подолання збитковості цієї галузі за рахунок повного відшкодування споживачами всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією комунальних послуг. При цьому соціальні аспекти проведення реформи комунальних тарифів у багатьох авторів залишаються на другому плані.

Проте відомо, що жодна соціальна реформа не може мати успіх у суспільстві, якщо вона не буде зрозумілою й позитивно сприйнята населенням. Щодо тарифної політики на житлово-комунальні послуги, то вони безпосередньо зачіпають інтереси людей, а тому неправильна її інтерпретація неодмінно може викликати певне незадоволення наших громадян. Тому сьогодні слід розподілити функції держави і власника на ринку житлово-комунальних послуг, забезпечивши прозо-

рість фінансових потоків і створення максимально сприятливих умов для підвищення якості послуг, що надаються населенню.

В дореформений період механізм функціонування житлово-комунальних тарифів був лише засобом господарського розрахунку та економічної статистики. Нині ж передбачається, що ціни будуть відігравати роль головного регулятора економічних перетворень у житлово-комунальній сфері і нести в собі вагому економічну інформацію, яка здатна створювати середовище для рівноцінної конкуренції виробників житлово-комунальних послуг.

При впровадженні на місцях нової цінової тарифної політики у житлово-комунальному господарстві слід перш за все керуватися комплексним підходом, реалізація якого сприяла б зміні існуючій раніше моделі господарювання і оздоровленню механізму фінансування галузі, створювала умови для успішного розвитку реформи.

Нові підходи до формування виробничих і експлуатаційних витрат на підприємствах житлово-комунального комплексу мають сприяти врегулюванню найважливіших господарсько-фінансових пропорцій галузей міського господарства, вдосконаленню структури управління і стимулюванню їх економічної ефективності, включаючи ефективність і якість надаваних послуг.

Головним і надзвичайно важливим для споживачів комунальних послуг чинником при розрахунках розмірів тарифів повинна бути їх прозорість, доступність і зрозумілість. За цих умов повинна бути докорінно змінена ідеологія формування економічно обґрунтованих тарифів. Як свідчить досвід, витратно-нормативний метод, який ґрунтується на традиційному розумінні тарифу як суми встановлених нормативних витрат за відповідною структурою і нормативній рентабельності, є підставою включення неефективних витрат і, як наслідок, завуальованого зростання тарифів.

Під економічно обґрунтованим тарифом слід розуміти мінімально можливі тарифи, які є фінансовою основою поточного виробництва комунальних послуг, що відповідають затвердженим стандартам якості з врахуванням необхідних витрат на розширене відтворення основних фондів.

Для визначення об'єктивно достатньої величини затвердженого регулюючим органом тарифу на місцях необхідно керуватися певними і універсальними показниками, які характеризують основні параметри виробничої діяльності комунальних підприємств, якість надаваних послуг та ефективність діяльності підприємств. Такі показники разом з вартістю одиниці комунальної послуги дозволять регулюючому органу зіставляти роботу різних підприємств комунальної сфери, відслідкову-

вати зміни в їх діяльності в умовах, коли вартість і обсяги надаваних комунальних послуг щорічно змінюються, а також приймати рішення щодо обґрунтованості розрахунків тарифів, що подаються на затвердження.

Під якістю послуг розуміють як їх безперервне надання, так і забезпечення необхідних параметрів її надання у необхідному обсязі відповідно до потреб мешканців. Якісне обслуговування підрозуміває також досить швидке задоволення заяв жителів про виявлені течії, аварії на мережах або випадки неналежного надання мешканцям послуг. Під це поняття попадають також питання, пов'язані з безпечним станом інженерних об'єктів експлуатації, а також охорона навколишнього середовища. З кожним підвищенням платежів населення за комунальні послуги все більша увага має приділятися підвищенню якості послуг.

Ефективність роботи житлово-комунальних підприємств залежить від рівня організації управління витратами, скорочення експлуатаційних втрат води, тепла, електричної енергії, а також раціонального використання робочої сили. Відносні показники витрат енерго- і матеріалоемності на одиницю послуг мають стати важливими критеріями ефективності роботи житлово-комунальних підприємств.

Усі житлово-комунальні підприємства повинні аналізувати розміри своїх ресурсних втрат, чітко поділяючи їх на суто технологічні та нерациональні. Зазначені втрати повинні диференціюватися за конкретними об'єктами: насосні станції, очисні споруди, розподільчі мережі, житлові будинки.

Ефективне використання робочої сили повинно оцінюватись встановленням співвідношення між загальною кількістю персоналу комунальних підприємств з розподілом його на:

- а) робітників, зайнятих ремонтними роботами;
- б) робітників, зайнятих технічним наглядом і технічним обслуговуванням інженерного обладнання;
- в) робітників, зайнятих усуненням аварій на розподільчих мережах і в житлових будинках.

Існують і інші показники ефективного використання робочої сили, які показують, яка кількість експлуатаційного персоналу зайнята на обслуговуванні одного кілометра розподільчих мереж, а також величину трудовитрат на одиницю комунальних послуг.

Використовуючи широкий спектр показників якості та ефективності за конкретними підприємствами, місцеві органи влади можуть об'єктивно оцінити, як працює те чи інше житлово-комунальне підприємство і на підставі цього прийняти виважене рішення щодо вста-

новлення обґрунтованого тарифу, враховуючи поточні і перспективні задачі підприємств.

На наш погляд, при формуванні нових принципів ціноутворення на комунальні послуги слід не робити акцент щодо перекладання на споживачів 100% витрат, які створюються при виробництві тих чи інших комунальних послуг. Світовий досвід свідчить, що у багатьох розвинутих країнах прямими платежами споживачів покривається 84-86% витрат на водопостачання, 70-73% на водовідведення і 95% на електропостачання. Інша частина витрат, як правило, покривається місцевими бюджетами, оскільки певна частина комунальних послуг споживається загальною міською громадою.

В сучасних економічних умовах повинні формуватися нові підходи до утворення структурою витрат комунальних підприємств, які, у свою чергу, мають бути збалансовані доходами різних груп споживачів і субсидіями місцевих бюджетів.

Для одержання більш вичерпної інформації по витратам кожної групи споживачів в якості вихідних даних приймаються:

- загальні річні витрати, що необхідні для забезпечення експлуатації, технічного обслуговування, удосконалення і розширення системи житлово-комунального обслуговування;
- розрахований рівень доходів споживачів при наймі певного набору тарифів;
- річні потреби на основі показників лічильників і обґрунтованих техніко-економічних нормативів.

Слід запровадити методологію розподілу затрат по функціям, як правило, на основі інженерно-технологічного і системного підходу, а функціональні витрати, в свою чергу, розподілити по групам споживачів пропорційно долі обслуговування кожного споживача і кількості споживаних матеріальних і трудових ресурсів.

Мета розподілу витрат – визначення вартості кожної групи споживачів. Розрахунок тарифу переслідує дві мети:

а) отримати дохід по групі споживачів, який більш менш співпадає з розподіленими витратами на обслуговування цієї групи споживачів;

б) справедливо і неупереджено отримувати плату з кожної категорії споживачів.

Оцінка розподілу витрат ґрунтується на наступних показниках:

- середнє споживання;
- максимальне споживання;
- кількість приладів обліку;
- кількість спожитих послуг.

При цьому величина витрат повинна включати як витрати на експлуатацію, так і капітальні вкладення на відтворення основних фондів.

Реформування житлово-комунального господарства передбачає удосконалення системи управління і обслуговування житлового фонду з метою зниження експлуатаційних витрат. Саме за рахунок зниження собівартості, а не за рахунок механічного підвищення тарифів необхідно зменшувати бюджетні дотації на утримання комунальної інфраструктури.

1.Жилищное законодательство Украины. – Харьков: Одиссей, 2003. – 432 с.

2.Житловий кодекс України. Затверджений 30 червня 1983 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №20. – Ст.150.

3.Про концепцію державної житлової політики: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №27.

4.Про вдосконалення системи державного регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1997 р. №1168 // Збірник урядових нормативних актів України. – 1998. – №6.

5.Онищук Г.І. Соціально-економічні особливості житлово-комунальної сфери міського господарства // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.37. – К.: Техніка, 2002. – С.65-71.

6.Полонін О.В. Оптимізація витрат на утримання житлового фонду в регіональному аспекті: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01 / Харківська держ. академія міського господарства. – Харків, 2003. – 20 с.

7.Полуянов В.П. Теория и практика реформирования предприятий в коммунальном хозяйстве. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2001. – 244 с.

8.Руль М.В. Соціально-ринковий підхід до формування тарифів та прибутковості житлово-комунальних послуг на підприємствах з монопольним характером діяльності: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01 / ХДАМГ. – Харків, 1997. – 26 с.

9.Румянцева Е.Е. Приоритеты реформирования ЖКХ // Жилищное и коммунальное хозяйство. – 2003. – №2. – С.22-24.

Отримано 18.09.2009

УДК 330.101.5

В.П.РЕШЕТИЛО, д-р екон. наук, А.И.РЫБАК

Харьковская национальная академия городского хозяйства

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К СТАНОВЛЕНИЮ ЭФФЕКТИВНЫХ ФИНАНСОВЫХ ИНСТИТУТОВ В ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Определяются основные концептуальные подходы к проблеме становления эффективных финансовых институтов в трансформационной экономике, механизмы формирования принципиально новых качеств финансовой системы на основе кооперативного когерентного взаимодействия ее элементов, доказывається, что только принципиально новое качество финансовой системы способно создать необходимые условия для проведения эффективной антикризисной экономической политики.

Визначаються основні концептуальні підходи до проблеми становлення ефективних фінансових інститутів в трансформаційній економіці, механізми формування прин-